

- innovadora en la Educación Superior. Pixel-Bit; Sevilla, 71, 159–177. DOI: <https://doi.org/10.12795/pixelbit.107760>
9. Новицька, Т. Л. (2026). Платформи та сервіси для зберігання та обробки FAIR-даних: стратегії для освітньої галузі. *Сучасні трансформації педагогічної освіти: проблеми теорії і практики*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29-30 січ. 2026 р. / за заг. ред. М. І. Воровки. Запоріжжя: ФОП Однорог Т. В., 454-457. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748584>

ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНЯХ

Іванюк І. В., *Інститут цифровізації освіти НАПН України, Україна*

Ключові слова: генеративний штучний інтелект; загальна середня освіта; європейські освітні практики; освітня політика; порівняльний аналіз

Поширення генеративних моделей змінило повсякденні практики вчителя, який використовує ці інструменти для планування уроків, диференціації та підготовки завдань, формувального оцінювання тощо, але при цьому виникає багато ризиків, тому педагоги потребують певних правил з використання штучного інтелекту (ГШІ, GenAI). На національному рівні міністерства освіти та відповідні відомства розробляють рамкові документи для закладів загальної середньої освіти. На місцевому рівні заклади освіти розробляють свої локальні політики, які конкретизують дозволені та заборонені сценарії проведення занять з використанням ШІ, порядок декларування ШІ-допомоги, вимоги до захисту даних та академічної доброчесності.

Розглянемо європейські практики формування освітньої політики з використання генеративного ШІ вчителями в системі середньої освіти на основі аналізу національних рекомендацій освітніх відомств Австрії, Італії, Німеччини, Португалії, Франції (національний рівень) і шкільних політик із сайтів десяти закладів середньої освіти зазначених країн (локальний рівень).

В **Австрії** на національному рівні Міністерство освіти, науки та досліджень випустило порадник для вчителів «Розгляд штучного інтелекту в системі освіти» (2023), де міститься огляд можливостей і ризиків, приклади сценаріїв для уроків та рекомендації з підвищення кваліфікації, підкреслено, що генеративні інструменти можуть підвищувати якість навчання, але потребують правил щодо оцінювання, приватності, вікових обмежень і педагогічного супроводу [4].

На локальному рівні бачимо, що в освітніх закладах Berufsbildende Schulen у м. Баумгартенберг [3] і в Caritas Schule у м. Відень-Нойштадт [5] використовується цифровий внутрішній регламент користування ГШІ, в якому зазначено, що можна використовувати генеративні моделі для завдань тільки після погодження з учителем, вимагається, щоб використання ГШІ документувалося скриншотами, що підсилює підзвітність процесу.

У **Німеччині** на національному рівні прийнято «Рекомендації для органів управління освітою щодо використання штучного інтелекту в процесі шкільної освіти» (2024), де визначено, що ШІ має розглядатися як інструмент підтримки навчання, а не заміна взаємодії «учень - учитель», та наголошено на потребі підготовки вчителів до дидактично обґрунтованих рішень «з ШІ і без ШІ». Основним напрямом, що потребує доопрацювання з боку вчителів, визначено оцінювання, зокрема, завдання мають вимагати використання власного досвіду, процесуальної роботи, рефлексії та аргументації, а також прозорого розмежування власного внеску і ШІ-допомоги [9].

На локальному рівні освітніх закладів бачимо, що в Manfred-von-Ardenne-Gymnasium у

м. Берліні [13] виробили правила щодо використання ГШІ у письмових роботах і проєктах, а в Königin-Katharina-Stift у м. Штутгарт [8] затвердили регламент щодо застосування ГШІ з обов'язковим декларуванням і перевіркою результатів. У документах зосереджено увагу на розвитку критичного мислення, роботі з джерелами та метакогнітивному контролю, коли учень має пояснити, що саме зробив сам, а що – за допомогою ГШІ.

В Італії на національному рівні Міністерство освіти і науки оприлюднило «Керівні принципи впровадження штучного інтелекту в освітніх закладах» (2025). Документ поєднує педагогічні підходи (людиноцентричність, інклюзивність, розвиток компетентностей) з організаційними механізмами (відповідальність, управління ризиками, вимоги до прозорості та підзвітності) [15].

На локальному рівні в італійських закладах середньої освіти поширено формат регламенту щодо використання ГШІ, де окреслюються цілі, межі та вимоги. У регламенті Liceo Scientifico Statale «Enrico Fermi» у м. Масса прописано правила використання ГШІ для учнів і педагогічного персоналу, а особлива увага звертається на етику, відповідальність і приватність [10]. У регламенті Liceo «Tito Lucrezio Caro» у м. Сарно прописані вимоги щодо грамотності користування ГШІ та правила застосування моделі під час оцінювання, обов'язковою є процедура декларування використання ГШІ [11].

У Португалії на національному рівні Генеральний директорат з питань освіти розробив «Рекомендації щодо сприяння цифровому благополуччю в школах» (2025), в якому зазначається, що ГШІ має використовуватися етично й відповідально як інструмент підтримки навчання, за умови розвитку критичного мислення, захисту даних та усвідомлення ризиків автоматизованих технологій [7].

На локальному рівні на основі національних рекомендацій кожним ЗЗСО формується окремий документ щодо використання ГШІ в освітньому процесі. Agrupamento de Escolas Leal da Câmara у м. Сінтра, має документ «Принципи використання ШІ», розроблений як шкільна рамка для навчання й оцінювання [1]. Agrupamento de Escolas Sá da Bandeira у м. Сантарем, має матеріали «Цифрове благополуччя та ШІ», де прописано активності з цифрового громадянства, що включають компоненти про ГШІ [2]. У цих документах ГШІ розглядається як інструмент для підтримки навчання й диференціації, але з вимогами до прозорості та спільно узгоджених правил його використання.

У Франції на національному рівні Міністерство національної освіти прийняло рамковий документ «Штучний інтелект в освіті: рамки використання» (2025) [14], в якому підкреслено, що використання ГШІ в освітніх закладах дозволене, якщо воно відповідає визначеним у документі правовим та етичним підходам. Педагогічні працівники не повинні вимагати від учнів використання публічних сервісів із створенням акаунта, оскільки це підвищує ризики для персональних даних.

На локальному рівні бачимо, що рамковий документ національного рівня знайшов відображення в статутах закладів загальної середньої освіти, наприклад, Lycée Victor Duruy у м. Париж прописав правила щодо використання ІА/ChatGPT у навчальних роботах із фокусом на доброчесність і декларування видів допомоги з боку ГШІ [12], а Collège Pierre Curie у м. Гусенвіль включив заборону на підміну авторства та вимогу перевірки робіт [6]. Аналіз шкільних статутів свідчить, що відносно використання ГШІ зазначені академічна доброчесність, вимога прозорого зазначення використання, обмеження під час оцінювальних робіт, систематичне навчання перевірки фактів.

Огляд рамкових документів щодо ГШІ, що використовуються на національному рівні в п'яти проаналізованих європейських країнах, дозволяє нам виділити низку спільних практик використання ГШІ в системі середньої освіти: підготовка вчителя до уроків, дидактичні справи в класі, оцінювання та академічна доброчесність, управління ризиками та даними, підготовка педагогів.

Огляд документів на локальному рівні в десяти закладах загальної середньої освіти дозволяє нам виділити спільні правила користування ГШІ: дозвіл на використання за умов педагогічної доцільності та прозорості, декларування учнями використання ГШІ, заборона або

обмеження під час контрольних і підсумкових робіт, вимога перевірки фактів і зазначення використаних інструментів, пріоритет захисту персональних даних.

Результати дослідження дозволяють зробити такі висновки. Європейські країни на рівні середньої освіти інтегрують використання ГШІ через поєднання державних рекомендацій (підготовка вчителя до уроків, дидактичні вправи в класі, оцінювання та академічна доброчесність, управління ризиками та даними, підготовка педагогів) і локальних шкільних політик (дозвіл на використання за умов педагогічної доцільності та прозорості, декларування учнями використання ГШІ, заборона або обмеження під час контрольних і підсумкових робіт, вимога перевірки фактів і зазначення використаних інструментів, пріоритет захисту персональних даних).

Список використаних джерел

1. Agrupamento de Escolas Leal da Câmara. Princípios para a utilização da Inteligência Artificial no AELC. URL: https://aigoestoschool.com/wp-content/uploads/2025/02/Principios_para_o_uso_da_IA_-no_AELC.pdf
2. Agrupamento de Escolas Sá da Bandeira. Bem-estar Digital e IA. URL: https://www.agrupamentosabandeira.pt/sitio/files/25_26/digital/Bem_estar_Digital_IA_-_Verso_Final-1.pdf
3. BASOP Baumgartenberg. Hausordnung. URL: <https://www.basop.at/schule/hausordnung/>
4. Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung. Auseinandersetzung mit Künstlicher Intelligenz im Bildungssystem: Handreichung. Vienna. URL: https://www.bmb.gv.at/dam/jcr:b77eacd7-3926-460e-955a-0754e419e577/ki_bildungssystem.pdf
5. Caritas Schule Wiener Neustadt. Haus- bzw. Schulordnung mit Verhaltensvereinbarungen. URL: <https://www.fsbwr-neustadt.ac.at/fileadmin/storage/wien/jobs-bildung/wr-neustadt/Hausordnung.pdf>
6. Collège Pierre Curie. Charte d'utilisation de l'intelligence artificielle (IA). URL: <https://clg-curie-goussainville.ac-versailles.fr/spip.php?rubrique64>
7. Direção-Geral da Educação. Recomendações para a Promoção do Bem-Estar Digital nas Escolas. URL: https://projetos.dge.mec.pt/doc/Recomendacoes_para_a_Promocao_do_Bem_Estar_Digital_nas_Escolas.pdf
8. Königin-Katharina-Stift. Allgemeine Regeln zur Nutzung von KI in der Schule. URL: <https://koenigin-katharina-stift.de/lernen/ki-nutzungsordnung.html>
9. Kultusministerkonferenz. Handlungsempfehlung für die Bildungsverwaltung zum Umgang mit Künstlicher Intelligenz in schulischen Bildungsprozessen. URL: https://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2024/2024_10_10-Handlungsempfehlung-KI.pdf
10. Liceo Scientifico Statale «Enrico Fermi». Regolamento per l'utilizzo dell'Intelligenza Artificiale. URL: <https://www.liceofermimassa.edu.it/wp-content/uploads/2023/01/Regolamento-utilizzo-Intelligenza-Artificiale.pdf>
11. Liceo Statale «Tito Lucrezio Caro». Regolamento sull'uso dell'Intelligenza Artificiale. URL: https://www.liceosarno.edu.it/wp-content/uploads/2023/01/Regolamento-AI_2026.pdf
12. Lycée Victor Duruy. Règlement/charte d'usage de l'IA. URL: <https://lyceeduruy.fr/wp-content/uploads/2025/09/charte-anti-plagiat-ia-duruy.pdf>
13. Manfred-von-Ardenne-Gymnasium. Handreichung KI in der Schule. URL: <https://www.ardenne-gymnasium.de/downloads/>
14. Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement supérieur et de la Recherche. L'IA en éducation: cadre d'usage. URL: <https://www.education.gouv.fr/media/227697/download>
15. Ministero dell'Istruzione e del Merito. Linee guida per l'introduzione dell'Intelligenza Artificiale nelle Istituzioni scolastiche. URL:

ІНТЕГРАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЧЕРЕЗ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ТА ВІДПОВІДАЛЬНОГО МЕДІАСЕРЕДОВИЩА

Іващенко І. В., КЗ «Запорізький обласний ліцей «Альта» ЗО, Україна

Ключові слова: фінансова грамотність, медіаграмотність, Нова українська школа, критичне мислення, безпечне медіасередовище

Фінансова грамотність є однією з ключових життєвих компетентностей сучасного учня. В умовах цифровізації, активного використання соціальних мереж, онлайн-платежів та рекламного контенту фінансові рішення дедалі частіше ухвалюються під впливом медіа. Саме тому школа відіграє важливу роль у формуванні відповідального ставлення учнів до грошей, інформації та власної поведінки в цифровому просторі.

В умовах Нової української школи фінансова грамотність розглядається не ізольовано, а у взаємозв'язку з медіаосвітою, громадянською та соціальною компетентностями, що зумовлює актуальність досліджуваної проблеми.

Фінансова грамотність у контексті НУШ. Відповідно до ідей НУШ курс «Основи фінансової грамотності» має практикоорієнтований характер і спрямований на формування ключових та наскрізних компетентностей. Навчальний процес передбачає оцінювання результатів за групами результатів навчання, що дозволяє комплексно оцінити знання, уміння та ставлення учнів.

Фінансова грамотність інтегрується з громадянською і соціальною компетентністю, підприємливістю та інформаційно-комунікаційною компетентністю, що створює умови для формування цілісного бачення фінансових процесів у реальному житті.

Фінансова грамотність і медіабезпека: спільні виклики. Сучасні учні постійно стикаються з рекламними повідомленнями, онлайн-іграми з елементами донатів, пропозиціями «швидкого заробітку», безготівковими розрахунками та електронними гаманцями. За таких умов фінансова грамотність нерозривно пов'язана з медіаграмотністю.

Завдання вчителя полягає не лише у формуванні навичок рахування та планування бюджету, а й у розвитку критичного сприйняття інформації, уміння розпізнавати маніпуляції та ухвалювати зважені фінансові рішення.

Практичні приклади інтеграції фінансової грамотності та медіаосвіти. Навчальна програма з фінансової грамотності для 5 класу має значний потенціал для інтеграції з медіаосвітою. Так, під час вивчення тем розділу «Родинні фінанси» учні аналізують медіаобрази сім'ї в рекламі, порівнюють їх із реальними фінансовими процесами та роблять висновки про цінність праці кожного члена родини.

Інтегровані завдання, спрямовані на аналіз рекламних повідомлень, допомагають учням розрізняти поняття «потреби» і «бажання», усвідомлювати вплив медіа на сімейний бюджет, аргументувати власний вибір товарів і послуг.

Під час опрацювання тем «Родинний бюджет» та «Власний бюджет. Кишенькові гроші» значна увага приділяється безпечній поведінці в інтернеті, аналізу онлайн-пропозицій, плануванню витрат і уникненню імпульсивних покупок.

Формування безпечного та відповідального медіасередовища. Інтеграція фінансової грамотності з медіаосвітою передбачає використання перевірених освітніх онлайн-ресурсів, формування культури цифрової поведінки, розвиток критичного мислення та співпрацю з батьками. Учитель у цьому процесі виступає модератором безпечного освітнього медіапростору та наставником у формуванні відповідальної фінансової поведінки учнів.

Інтеграція фінансової грамотності з медіаосвітою повністю відповідає принципам Нової